

Regionalne integracije u Južnoj Americi

Čabraja, Veronika

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:631545>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-07**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

„Dr. Mijo Mirković“

VERONIKA ČABRAJA

REGIONALNE INTEGRACIJE U JUŽNOJ AMERICI

Završni rad

Pula, 2019.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

„Dr. Mijo Mirković“

VERONIKA ČABRAJA

REGIONALNE INTEGRACIJE U JUŽNOJ AMERICI

Završni rad

JMBAG: 030306537, redovita studentica

Studijski smjer: Menadžment i poduzetništvo

Predmet: Međunarodna ekonomija

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Međunarodna ekonomija

Mentorica: prof.dr.sc. Ines Kersan-Škabić

Pula, rujan 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Veronika Čabraja, kandidat za prvostupnicu ekonomije, smjer Menadžment i poduzetništvo ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Veronika Čabraja dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Regionalne integracije u Južnoj Americi“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljajući na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama. Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis _____

Sadržaj

1.UVOD	1
2.REGIONALNE INTEGRACIJE	2
2.1.MODELI I OBLICI REGIONALNIH EKONOMSKIH INTEGRACIJA.....	4
2.2. EVOLUCIJA I RAŠIRENOST REGIONALNIH TRGOVINSKIH SPORAZUMA.....	6
2.3.PREDUVJETI I UČINCI USPJEŠNOG REGIONALNOG INTEGRIRANJA.....	13
3.REGIONALNE INTEGRACIJE U JUŽNOJ AMERICI	15
3.1.LAFTA (Latinsko američko udruženje slobodne trgovine).....	16
3.1.1.OSNOVNI POKAZATELJI LAFTA-e.....	17
3.1.3.INSTITUCIONALNA STRUKTURA.....	18
3.1.4.OSNOVNI PROBLEMI LAFTA-e.....	19
3.1.5.IZAZOVI RAZVOJA LAFTA-e.....	19
3.2.ZAJEDNICA ZEMALJA ANDEAN.....	21
3.2.3.INSTITUCIONALNA STRUKTURA CAN-a.....	26
3.2.4.OSNOVNI PROBLEMI CAN-a.....	27
3.2.5.IZAZOVI RAZVOJA CAN-a.....	28
3.3.MERCOSUR.....	29
3.3.2.TRGOVINSKI TIJEKOVI.....	31
3.3.3.INSTITUCIONALNI OKVIR MERCOSUR-a.....	33
3.3.4.OSNOVNI PROBLEMI MERCOSUR-a.....	33
3.3.5.IZAZOVI BUDUĆEG RAZVOJA MERCOSUR-a.....	34
4.ZAKLJUČAK	35
5.LITERATURA	36
SAŽETAK	38
SUMMARY	39
POPIS TABLICA, GRAFIKONA I SLIKA	40

1.UVOD

Zahvaljujući globalizaciji, današnji svijet je povezaniji nego ikad, a regionalne integracije su te koje produbljuju tu povezanost. Vrlo je bitno za zemlje da sudjeluju na svjetskom tržištu, jer im to pomaže da razvijaju svoje ekonomije. Regionalne integracije su te koje omogućuju pristupanje tržištima te razmjenu dobara i usluga. Većina zemalja danas sudjeluje u regionalnim integracijama, ne samo u jednoj, nego i u više njih, a postoje različite vrste tih integracija. Možemo razlikovati slobodno trgovinsko područje, carinsku uniju, jedinstveno tržište roba, zajedničko tržište, monetarnu uniju i ekonomsku uniju. Svaka od tih razina predstavlja jedan stupanj više, veću povezanost zemalja u ekonomskom, političkom i drugom smislu. Dakle efekti integriranja mogu biti razni no svakako je vidljivo da nakon integriranja dolazi do povećanja tržišta i međusobne trgovine te povećanja konkurencije, ekonomije obujma, bolje iskorištenosti resursa itd. Cilj rada je prikazati regionalne ekonomske integracije na području Južne Amerike, analizirati njihova obilježja, djelovanja i učinke koje imaju na zemlje članice.

Regionalne integracije u Južnoj Americi su odigrale važnu ulogu u razdoblju nakon rata, kada su se države ugledale na Europu i 1960-ih i 70-ih su započeli ih masovno osnivati. Razgovor o razvoju Južne Amerike nije mogao proći bez spominjanja regionalnih integracija.

Rad se sastoji od dva osnovna poglavlja uz uvod i zaključak, koji se dalje granaju na potpoglavlja. Prvo poglavlje su regionalne integracije, gdje se opisuju oblici integracija, njihova evolucija i raširenost te koji su preduvjeti i učinci uspješnog regionalnog integriranja, dok su u poglavlju regionalne integracije u Južnoj Americi istaknute LAFTA, Zajednica zemalja ANDEAN te MERCOSUR kao predvodnice regionalnih integracija. Te integracije su detaljnije proučene i prikazani su njihovi osnovni pokazatelji, trgovinski tijekovi, institucionalna struktura, osnovni problemi te izazovi razvoja.

Tijekom pisanja rada korištene su metode analize i sinteze, komparacije i deskripcije.

2.REGIONALNE INTEGRACIJE

Regionalne integracije su proces povezivanja gdje zemlje određene regije sklapaju sporazume kojima žele unaprijediti njihove međusobne odnose i suradnju putem dogovorenih pravila i institucija. Regionalna integracija je proces prevladavanja prepreka, koje dijele susjedne zemlje, zajedničkim sporazumom i zajedničkim upravljanjem resursima i sredstvima. U suštini, to je proces kojim grupe zemalja liberaliziraju trgovinu, stvarajući zajedničko tržište robe, ljudi, kapitala i usluga.¹ Zahvaljujući globalizaciji, današnji svijet je povezaniji nego ikad. Različitosti među zemljama su vidljive, no zbog integracija u svijetu, nisu toliko izražene, odnosno integracije su te koje potiču jedinstvo i jednakost među zemljama članicama što može rezultirati time da se kultura u određenoj zemlji članici potiskuje. Globalizacija je vidljiva kroz međudjelovanje i povezanost ljudi, poduzeća i država na globalnoj razini. Upravo zbog tih različitosti među zemljama, razlikujemo razne motive nastajanja sporazuma koji mogu biti u rangu od ekonomskih, ekoloških do političkih i vojnih. Kada govorimo o ekonomskim ciljevima to mogu biti povećanje proizvodnosti, povećanje blagostanja naroda, sigurniji pristup razvijenijim tržištima, lakši pristup tržištima drugih zemalja, putovanje bez potrebe vize unutar članica integracija, itd., dok se pod političkim motivima smatraju jača pregovaračka moć i provođenje sporazuma te veće povjerenje među članicama te integracije.² Iako ti motivi variraju, svima je u cilju da se barijere među članicama smanje, a kako bi to funkcioniralo potrebno je međusobno povjerenje, poticanje ekonomskog razvoja, međusobno poštivanje te u konačnici integracije bi trebale donijeti više pozitivnih nego negativnih strana, odnosno gdje će sve uključene strane imati koristi. Neke članice određenih regionalnih integracija su uvidjele da postoji potreba za većim povezivanjem. U cilju postizanja većih ekonomskih beneficija i većih učinaka na tržištu, odlučeno je da se od najniže razine regionalnih integracija npr. Slobodnog trgovinskog područja prijeđe na jedinstveni monetarni sustav ili ekonomsku uniju (Europska unija)

¹ European Commission , Regional integration (website), Definicija regionalnih integracija, dostupno na : https://ec.europa.eu/europeaid/sectors/economic-growth/regional-integration_en (pristupljeno 25.06.2019)

² Picincu, A. , Aims and Objectives of Economic Integration, 2018., dostupno na : www.bizfluent.com (pristupljeno 4.9.2019)

i da se olakša razmjena među samim članicama i drugi aspekti gospodarstva. Stoga se regionalno integriranje može shvaćati kao jedna stepenica u uklanjanju barijera među članicama i boljoj međusobnoj povezanosti. Svakako je potrebno naglasiti da je integriranje teže ako postoje veće nejednakosti među članicama. Te nejednakosti je potrebno svesti na minimum i ne dopustiti da ometaju integraciju.

WTO (World Trade Organisation) je institucija koja upravlja sporazumima između regionalnih integracija te skoro sve članice WTO-a, participiraju u minimalno jednom regionalno integracijskom sporazumu.

Intra-regionalna razmjena se odnosi na razmjenu dobara i usluga među zemljama primarno koje su unutar te regije ili ekonomske zone.

Zemlje koje ulaze u integracije mogu biti različitih stupnjeva razvijenosti, pa prema tome možemo također razlikovati tri vrsta integracija:³

- 1) Sjever-Sjever (North-North) integracija: povezivanje razvijenih zemalja svijeta
- 2) Sjever-Jug (North-South) integracija: povezivanje razvijenih i ne razvijenih zemalja.
- 3) Jug-Jug (South-South): povezivanje ne razvijenih, odnosno tranzicijskih zemalja.

Smatra se kako su najuspješnije integracije između razvijenih zemalja, dok su najmanje uspješne South-South.

³ Kersan-Škabić, I. Ekonomija Europske Unije, 2015, drugo izdanje, Pula, Kerschoffset Zagreb d.o.o. str 26.

2.1.MODELI I OBLICI REGIONALNIH EKONOMSKIH INTEGRACIJA

Ekonomska integracija podrazumijeva puno više od otvaranja tržišta određene zemlje pa sukladno tome razlikujemo više razina ekonomskih integracija. Kod niže razine javlja se efikasniji protok informacija, robe, kapitala, ljudi, dok kod viših razina članice integracije se zajedno razvijaju i kako bi obje strane imale koristi. Upravo ovisno o toj dubini integracije možemo razlikovati šest vrsta integracija: ⁴

1. Slobodno trgovinsko područje

Najslabiji oblik ekonomske integracije, gdje se javlja slobodan protok robe među zemljama članicama, eliminiraju se carinska i necarinska ograničenja, a zemlje, svaka za sebe, zadržavaju pravo određivanja barijera u trgovanju prema zemljama ne članicama. Primjeri slobodnog trgovinskog područja su EFTA (European Free Trade Association), NAFTA (North American Free Trade Agreement), ASEAN (Association of Southeast Asian Nations).

2. Carinska unija

U ovom obliku zemlje formiraju zajedničku vanjskotrgovinsku politiku, a prema zemljama ne članicama koriste jednaka carinska ograničenja.

3. Jedinствeno tržište roba

Također formiraju zajedničku vanjskotrgovinsku politiku među zemljama članicama te uz to su još i ukinuta vidljiva i ne vidljiva trgovinska ograničenja unutar tržišta.

4. Zajedničko tržište

Postoji jedinствeno tržište roba gdje je omogućen slobodan protok usluga, roba, radne snage među zemljama članicama.

5. Monetarna unija

Monetarna unija predstavlja viši stupanj zajedničkog tržišta, gdje uz protok robe, usluga i rada, javlja se i zajednička valuta koja omogućuje lakše obavljanje transakcija jer više nisu pod utjecajem deviznog tečaja. Primjer: Eurozona koja je uvela jedinственu valutu- euro.

6. Ekonomska unija

⁴ ibidem, str. 18

Ekonomska unija je najviši oblik integracija koja obuhvaća sve prethodno navedeno, te gdje članice dostižu potpuno jedinstvo u svim ekonomskim i političkim aspektima.

Tablica 1: Glavni tipovi ekonomski integracija ovisno o dubini integracija

	Nema vidljivih unutarnjih ograničenja trgovine ⁵	Zajednička vanjska trgovinska ograničenja	Nema nevidljivih unutarnjih ograničenja trgovine ⁶	Slobodno kretanje proizvodnih faktora i financijske imovine	Zajednička valuta	Zajednička ekonomska politika
Slobodno trgovinsko područje	X					
Carinska unija	X	X				
Jedinstveno tržište robe	X	X	X			
Zajedničko tržište	X	X	X	X		
Monetarna unija	X	X	X	X	X	X
Ekonomska unija	X	X	X	X	X	X

Izvor: Hansen, J. D. i Nielsen J.U. (1997.) An Economic Analysis od the EU. Drugo izdanje. London: McGraw-Hill International, str. 4

U današnje vrijeme često se javlja podjela na stari i na novi regionalizam. Plitke integracije spadaju pod stari regionalizam, u njima se samo javlja smanjivanje ili eliminiranje barijera među članicama, dok duboke integracije spadaju u novi regionalizam, te se tu još nalaze dodatni faktori koji omogućuju još veću mobilnosti i otvaranje domaćeg tržišta proizvoda i usluga međunarodnoj konkurenciji. U „novim“ regionalnim integracijama olakšavaju se financijski i tijekovi inozemnih izravnih investicija kroz uspostavljanje protokola o investiranju i zaštiti, liberalizira se kretanje rada unutar regionalne integracije, harmoniziraju se domaći porezi i pravna regulacija tržišta proizvoda i proizvodnih faktora, harmoniziraju se makro politike, poboljšava se komunikacija i transportna infrastruktura kako bi se poticao rast trgovine i faktorska

⁵ U vidljiva trgovinska ograničenja pripadaju carine te razna kvantitativna ograničenja poput kvota.

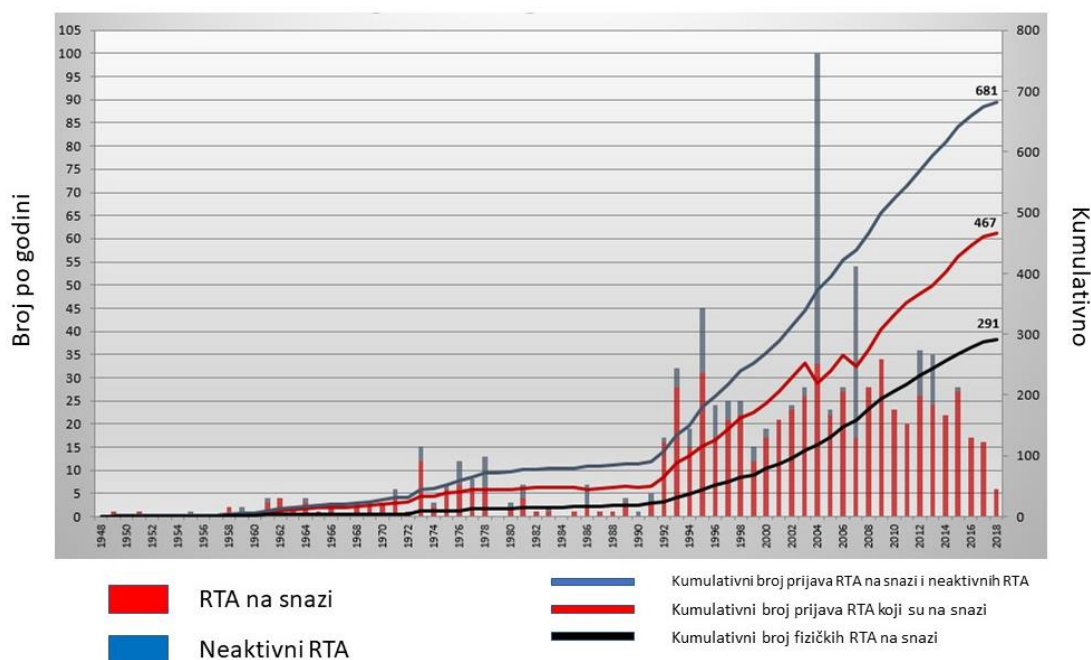
⁶ Nevidljive barijere trgovine uključuju standarde proizvoda koji se razlikuju od zemlje do zemlje i preferenciju javne uprave da kupuje od domaćih dobavljača.

mobilnost, uspostavljaju se monetarne unije, uvodi zajednička valuta te potpuno integrirana monetarna i politika deviznog tečaja.⁷

2.2. EVOLUCIJA I RAŠIRENOST REGIONALNIH TRGOVINSKIH SPORAZUMA

Vidljivo je iz slijedećeg grafa da postoji trend rasta sklapanja regionalnih integracijskih sporazuma od 1948. godine do danas. Posebno veliki rast regionalizma je prisutan je od početka 1990-ih tako da je danas 291 regionalnih trgovinskih sporazuma aktivno. Većina sporazuma je na razini zone slobodne trgovine, a udio trgovine koja je dio RTA-a raste brže od BDP-a svjetske trgovine. Potrebno je također pripaziti na fenomen zvan „otklon trgovine“ koji smanjuje carinske prihode te dolazi do slabljenja trgovinskih politika u zemljama koje imaju visoku carinu.

Graf 1: Evolucija sklapanja regionalnih integracija u svijetu između 1948-2019.

Izvor:WTO (2018), Evolution of RTAs 1948-2019, dostupno na: https://www.wto.org/english/tratop_e/region_e/region_e.htm (29.06.2019)

⁷ Bilas, V. i M. Grgić, *Teorija regionalnih ekonomskih integracija*, Zagreb, Sinergija nakladništvo d.o.o.,2012. god str 22.

U slobodno trgovinskom području već je naglašeno kako zemlje članice međusobno uklanjaju carine, no zadržavaju pravo postavljanja individualnih carina prema trećim zemljama, ne članicama. Upravo tu zanemarujući te unutarnje transportne troškove, tu se stvara mogućnost da proizvod koji je namijenjen zemlji s visokim carinama bude najprije uvezen u zemlju sa nižim carinama i tada ponovno izvezen u prvu zemlju kojoj je bila namijenjena. Ako inputi uvezeni izvana tvore veliki dio dodane vrijednosti proizvoda, proizvođači u zemlji članici s najnižim carinama na inpute u boljoj su poziciji od proizvođača u drugim članicama. Kako bi se zaštitili od ovih nepravilnosti uvedeno je pravilo o podrijetlu robe. Pravila podrijetla mogu suzbijati efekt skretanja trgovine kao i efekt stvaranja trgovine. Dakle određeni dio podrijetla robe moraju činiti domaći proizvodi. Dva tipa pravila podrijetla razlikujemo : preferencijalna i ne preferencijalna.

⁸

Tri su metode pomoću kojih se može utvrditi podrijetlo robe:⁹

1. Metoda različitog carinskog tretiranja
2. Metoda postotnog kriterija
3. Metoda tehničkog testa

Sve metode imaju pozitivne i negativne strane, te često članice integracija se odluče koristiti više od jednog pravila, pogotovo ako postoji unutar integracije dominantna zemlja, kao što je to npr. NAFTA i SADC.

⁸ Ibidem, str. 74

⁹ Ibidem, str. 75

Najpoznatije regionalne integracije u svijetu su sljedeće:

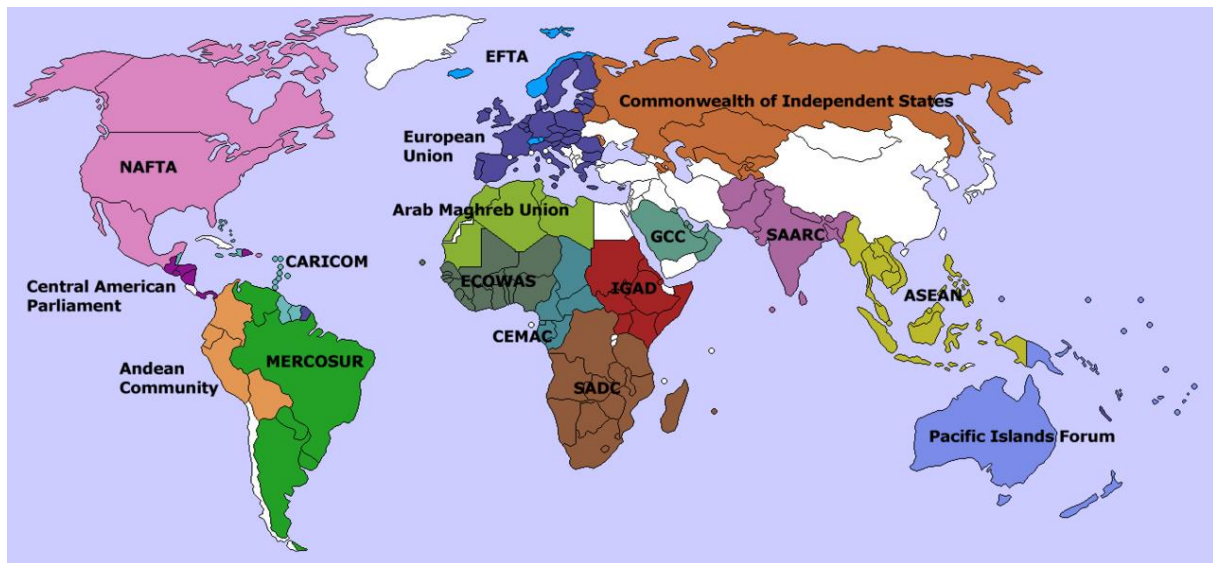
Tablica 2: Prikaz najpoznatijih regionalnih integracija u svijetu

	Regionalna grupa	Članice	Godina osnivanja	Tip regionalne integracije
EUROPA	EU (Europska Unija)	Austrija, Belgija, Bugarska, Cipar, Češka, Danska, Estonija, Francuska, Finska, Mađarska, Malta, Njemačka, Grčka, Hrvatska, Irska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Nizozemska, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovačka, Slovenija, Španjolska, Švedska, Velika Britanija	1957.	Ekonomska unija
	EFTA (Europsko udruženje slobodne trgovine)	Island, Norveška, Lihtejnštajn, Švicarska	1960.	Zona slobodne trgovine
	NAFTA (Sjeverno Američka zona slobodne trgovine)	SAD, Kanada, Meksiko	1994.	Zona slobodne trgovine

AMERIKA	MERCOSUR(Zajedničko tržište Južne Amerike)	Argentina, Brazil, Paragvaj, Urugvaj, Venezuela	1991.	Zajedničko tržište
	CARICOM (Karipska zajednica)	Antigva i Barbuda, Bahami, Barbados, Belize, San Cristobal, Dominika, Grenada, Gvajana, Haiti, Jamajka, Montserrat, Sveti Kristofor i Nevis, Sveta Lucija, Sveti Vincent i Grenadini, Surinam, Trinidad i Tobago	1973.	Zajedničko tržište
AZIJA	ASEAN (Savez država jugoistočne Azije)	Brunej, Indonezija, Kambodža, Laos, Malezija, Mjanmar, Filipini, Singapur, Tajland, Vijetnam	1967.	Zona slobodne trgovine

Izvor: Obrada autora prema podacima sa interneta koji su dostupni na : Europska unija : https://europa.eu/european-union/about-eu_hr , EFTA : <https://www.efta.int/about-efta> , NAFTA : <http://www.naftanow.org/> , MERCOSUR : <https://www.mercosur.int/en/about-mercotur/mercotur-countries/> , CARICOM : <https://www.caricom.org/> , ASEAN : <https://asean.org/asean/about-asean/> (pristupljeno 25.6.2019)

Slika1: Prikaz regionalnih integracija u svijetu

Izvor: Regional integrations around the world, dostupno na : https://en.wikipedia.org/wiki/Regional_integration#/media/File:Regional_Organizations_Map.png (pristupljeno 29.06.2019)

Iako većina znanstvenika smatra da su regionalni sporazumi korisni i da potiču globalnu slobodnu trgovinu, rast blagostanja i dostizanje ekonomskog optimuma, drugi pak tvrde da regionalne integracije nisu baš i korisne manjim zemljama, koje bi imale veću korist i prihod, samo od uklanjanja carina. Također upitno je da li oni stvarno donose win-win situaciju za sve strane. Primjerice u Aziji, ti sporazumi nisu služili kao sredstvo razvoja nego su više bili posljedicom razvoja. S modernizacijom i razvojem svojih ekonomija azijske zemlje stvorile su temelj za početak pregovora o regionalnim trgovinskim sporazumima, odnosno priključivanje svjetskim trendovima.¹⁰

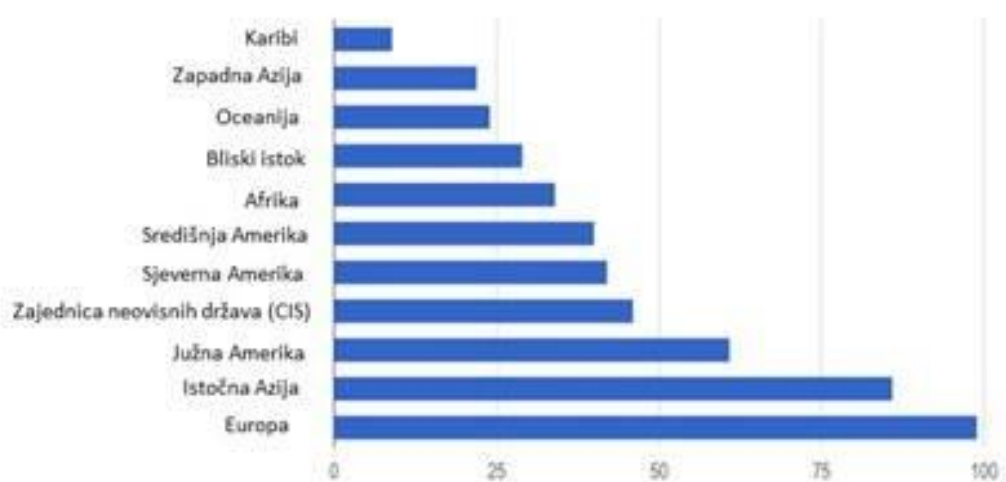
S razvojem prometne, telekomunikacijske i informatičke povezanosti među zemljama i smanjenjem ideoloških prepreka među političkim blokovima, u svijetu nastupa novo doba u međunarodnim ekonomskim odnosima gdje granice sve više gube svoju ulogu.¹¹ Gledano kroz povijest, Europska unija se smatra predvodnikom i najboljim pokazateljem kako regionalne integracije trebaju izgledati. Današnji razvoj međunarodnih integracija odvija se u dva smjera; jedan je smjer funkcionalnih

¹⁰ Ibidem, str.26

¹¹ Bukša, D. *Integracijski procesi u svjetskom gospodarstvu i današnja pozicija Republike Hrvatske* (2003.) Zadar UDK 339:338(497.5) Stručni rad str.506

integracija, a drugi kontinentalno/regionalnih integracija. Primjeri za funkcionalne integracije su međunarodne institucije WTO (World Trade Organization), IMF (International Monetary Fund) i BIS (Bank for International Settlement), a primjeri za kontinentalno/regionalne integracije su ASEAN (Association of South East Asian Nations), NAFTA, CEFTA i EU, ali i tri snažna trgovinska bloka formirana na istom kontinentalno/regionalnom principu, a to su NAFTA, EU i forum APEC (AsiaPacific Economic Cooperation), koji danas imaju dominantan utjecaj na uspostavljenu globalnu ekonomiju.¹²

Grafikon 2: Uključenost zemalja u RTA po regijama

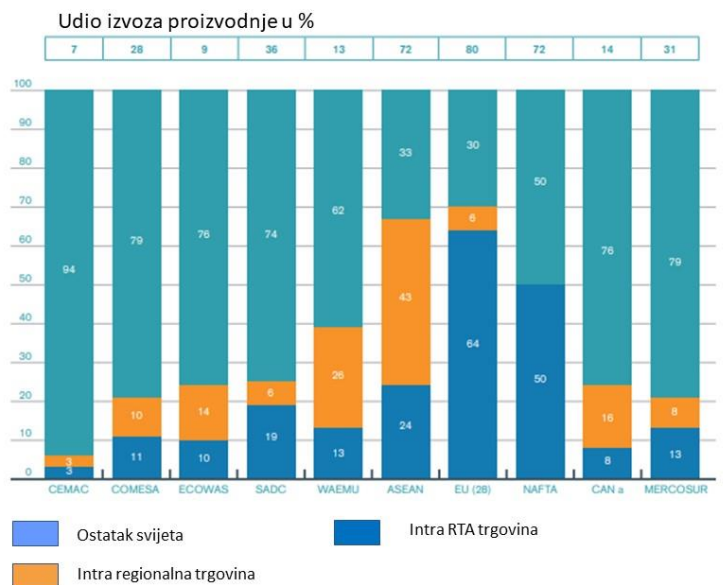

Izvor: WTO, Regional Trade Agreements database, dostupno na : <http://rtais.wto.org/UI/charts.aspx> (pristupljeno 29.6.2019)

Vidljivo je da Europa prednjači sa regionalnim integracijama, a slijede je istočna Azija i Južna Amerika.

¹² loc.cit

Grafikon 3: Struktura izvoza u regionalnim trgovinskim sporazumima u 2017. godini.

Izvor: WTO, World Trade Statistical Review 2018, dostupno na : www.wto.org (pristupljeno 30.6.2019)

EU i NAFTA su 2017. godine imale najveći udio intra-RTA razmjene dobara i usluga. Za razmjenu dobara kod ASEAN-a, vidljivo je da se većina razmjene odvija sa susjednim zemljama koje nisu članice regionalnih integracijskih sporazuma. U regionalnim integracijama u Africi i Južnoj Americi, vidljivo je da je razmjena dobara sa članicama regionalnih integracijskih sporazuma puno niža nego kod ostalih zemalja, čak manje od 20 %. Razlog tome je što oni ovise o robnom izvozu na svjetskoj razini, a visoki troškovi koji nastaju uslijed razmjene, onemogućuju ovim regijama da postignu raznolikost u izvozu.

2017. godina je donijela porast razmjene dobara u EU, čime ona i dalje ostaje najveća regionalna integracija, koja čini oko 34 % svjetske trgovine.

2.3.PREDUVJETI I UČINCI USPJEŠNOG REGIONALNOG INTEGRIRANJA

Uspješne regionalne integracije moraju biti vođene principima gdje će se osigurati usklađenost nacionalne i regionalne politike. Postoji takozvana makroekonomska ili strukturna konvergencija koja zapravo predstavlja kriterije koji se moraju pridržavati oni koji žele postati članovi regionalnih integracija, dok se realna konvergencija odnosi na približavanje manje razvijenih zemlja, onima koje su više razvijeni, odnosno smanjivanje razlika među njima. Kritika prihvaćanja konvergencija se odnosi na to da se ne uzima u obzir ekonomska razvijenost zemalja. Razlikujemo dva principa koji služe za usklađivanje nacionalne i regionalne politike. Prvi je princip supsidijarnosti koji osigurava dijeljenje odgovornosti između zemalja i regionalnih integracija kako bi se poticao integracijski proces.¹³ Drugi princip je pragmatizam ili gradualizam. Ovaj princip se temelji na tome da zbog razlika u razvijenosti među zemljama, integracija se može odvijati postepeno, gradualno.

Uvjeti koji dovode do integracija mogu biti : veličina neke zemlje i veličina njezinog stanovništva, geografska blizina zemalja, visina carina i sl.

Očito je da su male države te koje čine veći broj u regionalnim integracijama, no unatoč njihovoj brojnosti, velike i srednje velike države su te koje drže većinu ekonomske i političke moći. Male zemlje imaju strahove koje su vezane za političku autonomiju, troškove prilagodbe i razne rizike. Stupanj ovisnosti malih zemlja o sporazumu je puno veći, te iako mogu generirati koristi putem zajedničkih politika, ne moraju uvijek biti u interesu razvoja. Dakle troškovi za malu zemlju su daleko veći od velike zemlje, a ako se velika zemlja ne pridržava sporazuma, to donosi velike rizike i još veće troškove za male zemlje. Činjenica je da gotovo uvijek je mala zemlja ta koja se mora prilagođavati razvijenim zemljama.

¹³ Bilas, V. i M. Grgić, *op.cit.*,str 42

Učinci mogu biti sljedeći:

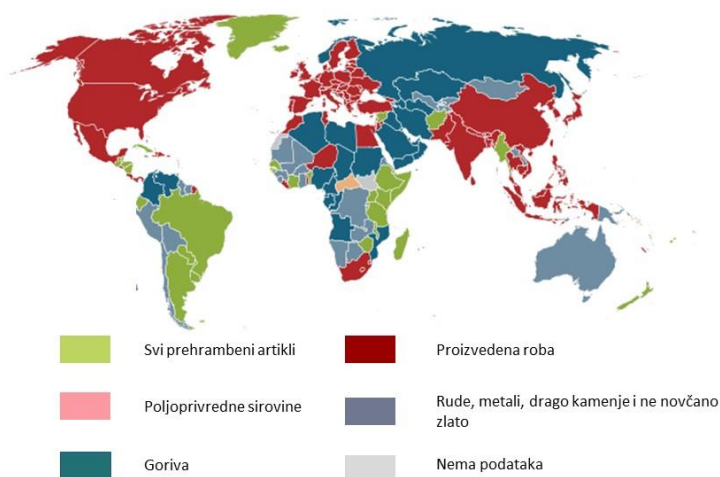
- Statički efekti
 - Skretanje trgovine → trgovina koja se javlja među članicama regionalnih integracija; gdje se trgovina skreće od dobavljača izvan integracije sa nižom cijenom, na dobavljače unutar integracije sa višom cijenom; štetno je i za same članice i za ostale koji nisu članovi
 - Stvaranje trgovine → trgovina koja se javlja među članicama regionalnih integracija; nose koristi svojim članicama; nadomješta ono što bi u uveznoj zemlji bilo proizvedeno bez regionalnih integracijskih sporazuma
- Dinamički efekti (postizanje ekonomije obujma, veća efikasnost proizvodnje, prijenos tehnologije itd.)

Bitno je naglasiti da nakon integracije dolazi do povećanja tržišta, povećanja konkurencije, ekonomije obujma, bolje iskorištenosti resursa itd.

3.REGIONALNE INTEGRACIJE U JUŽNOJ AMERICI

Zemlje koje se nalaze na kontinentu Južne Amerike imaju zajedničko kroz povijest, da su stalno bili kolonizirani od strane Španjolske i Portugala od početka 15., pa sve do kraja 19. stoljeća. Iako ih povezuje prostor na kontinentu, svaka od tih zemalja ima drugačiju povijest razvoja, klimu, pa čak i kulturu. Između 30-ih i 80-ih godina 20. stoljeća, Južna Amerika je provodila ekonomsku politiku u kojoj su promovirali kupnju i zamjenu stranih dobara, sa onim dobrima koji su domaćeg podrijetla. Smatralo se da će ova politika pomoći rastu i razvoju zemalja te domaće proizvodnje, no dogodilo se upravo suprotno. Zemlje južne Amerike počele su zaostajati za ostatkom svijeta, a tek nakon 1990-ih godina, ovaj kontinent je prešao na ekonomiju slobodnog tržišta, što je ujedno pomoglo da se ekonomija ovih država poboljša i dođe u korak sa ostatkom svijeta. Danas su države uz pružanja usluga, usmjerene ka poljoprivredi, industriji, šumarstvu i rudarstvu.

Slika 2: Glavni izvozni proizvodi 2017. godine u svijetu

Izvor: UNCTAD (2019), Handbook of statistics 2017, dostupno na: www.unctad.org (pristupljeno 01.07.2019)

Početakom 1960-ih godina, potpisana su dva sporazuma u svrhu formiranja zona slobodnog trgovanja – LAFTA (Latinsko američko udruženje slobodne trgovine) i CACM (Zajedničko tržište Srednjoameričkih država).

3.1.LAFTA (Latinsko američko udruženje slobodne trgovine)

Udruženje kojeg su 1960. osnovale Argentina, Brazil, Čile, Meksiko, Paragvaj, Peru i Urugvaj kako bi organizirale zajedničko tržište ukidanjem carina i vođenjem zajedničke carinske politike prema trećim zemljama. Tijekom 1960-ih pristupile su joj Kolumbija, Ekvador, Venezuela i Bolivija. Udruženje je s vremenom razvila neke multilateralne mehanizme, kao što je sustav međusobnoga kreditiranja i kompenziranja vanjskotrgovinskih salda. Zbog heterogenosti južnoameričkoga prostora osnovni cilj nije ispunjen, a 1969. pod okriljem udruge osnovane su dvije grupacije: Andska, koja je obuhvatila Kolumbiju, Peru, Čile, Ekvador i Boliviju, te Laplatska, koja je obuhvatila Argentinu, Brazil, Paragvaj, Urugvaj i Boliviju. Umjesto LAFTA-e, 1980.godine potpisan je sporazum pod nazivom Latinsko američka udruga za integraciju. (ALADI) ¹⁴

Ove zemlje su zajedno potpisale sporazum u kojem su se obvezale promovirati integraciju njihovih ekonomija, uskladiti izvoz i uvoz, industrijske i poljoprivredne politike itd. Ovo udruženje nije odmah tražilo da sve zemlje članice osmisle tu zajedničku carinsku politiku i provedu integriranje u smislu jedinstvene ekonomske unije, već to postizanje zajedničkog tržišta je bio dugoročan cilj, koji će se provesti u godinama koje dolaze.

Većina razmjena između zemalja članica je između Argentine i Brazila. Argentina koja prednjači po izvozu pšenice, a Brazil kave i kakaovca.

¹⁴ Hrvatska online enciklopedija, dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=35094> (pristupljeno 3.7.2019)

3.1.1. OSNOVNI POKAZATELJI LAFTA-e

Tablica 3: Osnovni pokazatelji država članica LAFTA-e

DRŽAVE	POVRŠINA u km ²	STANOVNIŠTVO U mil. (2017.god)	BDP stanovniku u USD (2018.god)	FDI U mil. USD (2018.god)	STOPA INFLACIJE u % (2018.god)	STOPA NEZAPOSENOSTI u % (2018.god)	UVOZ u mlrd. USD (2017.god)	IZVOZ u mlrd. USD (2017.god)
<u>Argentina</u>	2.780.000	44,27	10 040.13	12 162	34.3	9.2	66.5	59.2
<u>Brazil</u>	8.516.000	209,3	11 026.24	61 223	3.7	12.3	140	219
<u>Čile</u>	756.950	18,05	15 130.20	7 049	2.3	6.9	62.7	70.1
<u>Meksiko</u>	1.973.000	129,2	10 385.30	31 604	4.9	3.3	356	418
<u>Paragvaj</u>	406.752	6,811	5394.46	-	4	5.6	12	6.82
<u>Peru</u>	1.285.000	32,17	6453.92	6 175	1.3	6.7	38	44.8
<u>Urugvaj</u>	176.215	3,457	14 617.50	2 443	7.6	8	9.7	8.85
<u>Ekvador</u>	283.560	16,62	5185.09	1 401	-0.2	3.7	19.3	19.3
<u>Venezuela</u>	916.445	31,98	14 025.36 **	-	929 789.5	35	9.1	27.8
<u>Bolivija</u>	1.099.000	11,05	2559.51	255 082 ***	2.3	4	9.4	8.08

Izvor: Obrada autora prema podacima koji su dostupni na Trading economics: www.tradingeconomics.com, OECD: <http://oecd.world>, World Bank: <http://data.worldbank.org>, OECD : FDI Figures-Latin America www.oecd.org, IMF: unemployment rate and inflation rate: www.imf.org (pristupljeno 1.7 i 2.9.2019)

*Podaci za Paragvaj i Venezuelu za FDI u 2018. god nisu dostupni; **Podatak za Venezuelu za BDP po stanovniku se odnosi na 2014. god***Podatak za Boliviju za FDI u 2018. godini se odnosi na tisuće

3.1.2. TRGOVINSKI TIJEKOVI LAFTA-e

Godine 1967. predsjednik SAD-a se sastao sa vođama LAFTA-e te su odredili kako će 1985. godina biti ta u kojoj će LAFTA prijeći sa udruženja slobodne trgovine na zajedničko tržište. Godinu dana nakon, vođe LAFTA-e su se sastale kako bi pregovarali o uvjetima prelaska na zajedničko tržište, no sastanak je završen ne uspješnim pregovorima. Smatra se kako su postojali mnogi razlozi zašto LAFTA nikada nije prešla na zajedničko tržište kao što su npr. da je područje djelovanja bilo preveliko, te da su se izjednačili i stavili u istu zajednicu zemlje koje nisu razvijene, one koje su u tranziciji te one koje su najrazvijenije. Iako Južna Amerika izgleda kao jedna velika i složna cjelina, države na tom kontinentu su u stvarnosti razdvojene masivnim planinskim lancima, rijekama i sl., a trgovački putevi koji su nastali u prošlosti su više orijentirani ka razmjeni jednostavnih dobara sa susjednim zemljama, a ne široj populaciji. Bitno je za naglasiti da uvođenjem ovog udruženja, one manje razvijene države, se neće odmah magično razviti i postati vodeće ekonomije, ekonomski razvoj uvelike ovisi o ljudima, koji ako su do tada živjeli svakako (lošije obrazovanja, loše zdravlje, visoka stopa inflacije), neće sigurno preko noći postati visoko industrijalizirane i razvijene zemlje.

3.1.3. INSTITUCIONALNA STRUKTURA LAFTA-e

Kao što je već napomenuto, cilj LAFTA-e je stvoriti bez carinsku zonu u Latinskoj Americi, njegovanje regionalne trgovine među članicama, te sa SAD-om i EU. Ovo udruženje je legalno ovlašteno za ugovaranje, stjecanje i pokretanje sudskih postupaka, te zadržavanje i transferiranje sredstva u bilo kojoj valuti. Kako bi se ovi ciljevi postigli osmišljene su institucije koje će nadgledati rad i provođenje ovih ciljeva:

15

- a) Vijeće ministara vanjskih poslova
- b) Konferencija svih zemalja sudionika – organ koji izrađuje pravilnike
- c) Stalno vijeće- organ koji je zadužen za nadziranje implementacije sporazuma iz Montevidea

¹⁵ United States tariff commission: The Latin American Free Trade Association, TC Publication 60: www.usitc.gov/publications/other/pub60.pdf str. 1-3

3.1.4. OSNOVNI PROBLEMI LAFTA-e

Jedan od glavnih problema koji se javlja je nedovoljna povezanost između tri glavne ekonomije unutar ovog udruženja: Brazil, Argentina, Meksiko. Dvije od tri (Brazil i Argentina) su bolje povezane, no nedostaje njihova povezanost sa Meksikom. Gledajući globalno ove tri ekonomije su zaslužne za čak 2/3 BDP-a, no u intra regionalnoj razmjeni sudjeluju samo sa 7 % udjela.

Sljedeći problem je upravo to područje postojanja ovog udruženja, te različiti stupnjevi razvijenosti među zemljama članicama (ne razvijene zemlje, zemlje u tranziciji i razvijene zemlje). Najmanje zemlje nisu uspjele ostvariti ciljeve i razviti se dovoljno, a njihovo ne razvijanje se može i prepisati tome što se najmanje usmjeravalo na njih, a najviše na već razvijene i velike zemlje poput Brazila i Argentine.

Također, smatra se da se LAFTA nije mogla dovoljno razviti zbog SAD-a. Sjedinjene Američke Države su od početka poprijeko gledali na osnivanje ovakvog udruženja.

3.1.5. IZAZOVI RAZVOJA LAFTA-e

Osmišljen je ugovor koji je sadržavao odredbe za koordiniranje poljoprivrednog razvoja i trgovinske politike te pregovore o komplementiranosti industrijskih sektora kako bi se uskladio stupanj razvijenosti među zemljama. Niti ovaj ugovor nije bio uspješno proveden, a jedina uspješnost i pozitivnost je zabilježena u regionalnom financijskom integriranju.

Što se tiče dodatnih sporazuma, do 1962. godine bilo ih je osam, a njihova uloga je bila da racionaliziraju proizvodnju u različitim zemljama. Oni su mogli biti vrlo koristan alat u diversificiranju proizvoda, no nisu bili uspješni jer je postojao jaz interesa među državama te nedostatak suradnje među poduzećima u državnom vlasništvu. Nadalje osmišljavali su se svakakve institucije kojima je glavni cilj bio financijska pomoć onih manje razvijenih država (Bolivija, Paragvaj, Ekvador), no i to nije pomoglo pri uspješnim regionalnim integriranjem.

U konačnici, ova regionalna integracija je prestala postojati 1980.godine kada je potpisan sporazum pod nazivom Latinsko američka udruga za integraciju (ALADI).Ovo novo udruženje je nastalo potpisivanjem ugovora 12. kolovoza 1980. godine u Montevideu, Urugvaj, među slijedećim zemljama: Argentina, Bolivija, Brazil, Čile, Kolumbija, Ekvador, Meksiko, Paragvaj, Peru, Urugvaj, Venezuela. Ove zemlje su odlučile da žele obnoviti proces integracije Latinske Amerike i uspostavili su ciljeve i mehanizme koji su u skladu sa stvarnom situacijom regije. Članice ovog udruženja su shvatile kako moraju pružiti drugačiji tretman za zemlje koje su manje razvijene. Ciljevi su usmjereniji na stvaranje slobodne trgovine i uspostavljanje latinsko američkog tržišta, no i ostvarivanje bolje suradnje sa ostalim organizacijama na području Latinske Amerike.¹⁶

¹⁶ Foreign Trade Information System, 1980. Treaty of Montevideo, Establishing the Latin American Integration Association (ALADI), dostupno na : www.sice.oas.org/trade/montev_tr/Montev1e.asp

3.2.ZAJEDNICA ZEMALJA ANDEAN

Zajednica zemalja ANDEAN ili CAN je regionalna ekonomska integracija u Južnoj Americi koja je osnovana 1969. godine sporazumom Cartagena sa ciljem poticanja razvoja industrije, poljoprivrede te razmjene dobara i usluga. Zemlje koje su članice ove integracije su Bolivija, Kolumbija, Ekvador i Peru, a Chile i Venezuela su se pridružili ovoj integraciji no kasnije su povukli svoje pristupanje. Sjedište ove organizacije je u Limi, Peru. Nakon što je uspostavljen MERCOSUR¹⁷, udruženju CAN-a su se još pridružile i Argentina, Brazil, Paragvaj, Urugvaj, Chile kao pridružene članice, a Andeansko vijeće ministara vanjskih poslova im je odobrilo to pridruženo članstvo.

Slika 3: Prikaz zemalja članica CAN-a

Izvor: Andean Community countries map, dostupno na: https://www.123rf.com/photo_64056965_stock-vector-andean-community-countries-map-a-trade-bloc-comunidad-andina-can-customs-union-comprising-the-south-.html (pristupljeno 05.07.19)

¹⁷ Zajedničko tržište Južne Amerike

Osnovni ciljevi stvaranja CAN-a:¹⁸

- 1) Poticanje uravnoteženog i usklađenog razvoja zemalja članica putem zajedničke integracije, ekonomske i društvene suradnje
- 2) Poboljšanje položaja regije na globalnom tržištu
- 3) Poticanje i olakšavanje regionalne suradnje s krajnjim ciljem stvaranja zajedničkog tržišta Latinske Amerike
- 4) Jačanje solidarnosti i smanjivanje razlika među zemljama članicama
- 5) Unaprjeđenje životnog standarda stanovnika regije

Kroz povijest, ovo udruženje je prošlo kroz dva bitna razdoblja:¹⁹

1.Andski pakt- suradnja zemalja članica se većinom temeljila na pitanjima vezanim uz ekonomski rast, širenje tržišta i bolja međusobna suradnja.

2.CAN- Nakon 1997. godine Andski pakt je promijenio ime u CAN (Comunidad Andina) kada je potpisan Cartagenski sporazum i tada započinje korjenovita promjena.

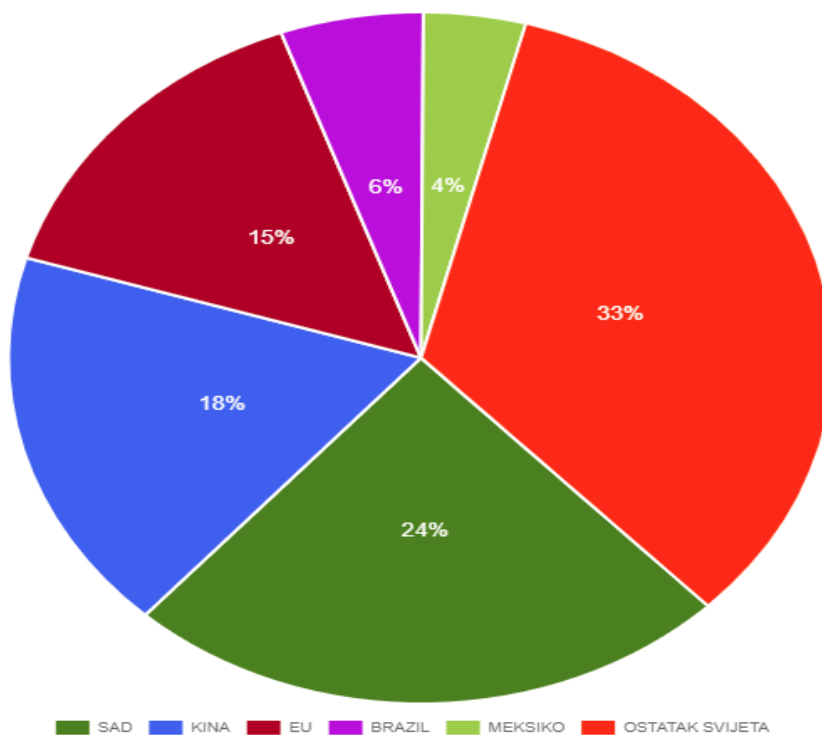
Zemljama članicama je trebalo više od 35. godina da uspješno realiziraju zonu slobodne trgovine (1.siječanj 2006.), a godine 2003. integracijski proces zemalja CAN-a je dobio i društveni aspekt prihvaćanjem integralnog plana za društveni razvoj.²⁰

¹⁸ Bilas, V., Grgić, M., Franc, S., *Regionalne ekonomske integracije u svijetu*, Zagreb, Sinergija nakladništvo d.o.o. 2012. godina, str 148.

¹⁹ Rodriguez Mendoza, M. ,*The Andean Community in Motion : A progress report*, Washington,DC, 1998.godina str.3

²⁰ Ibidem, str.148

Grafikon 4: Razmjena dobara (uvoz i izvoz) 2017. godine za zemlje članice ANDEAN-a- 5 Najvažnijih trgovinskih partnera

Izvor: Obrada autora prema podacima sa IMF koji su dostupni na : https://ethinktank.eu/2018/09/18/eu-trade-with-latin-america-and-the-caribbean-overview-and-figures/andean_2018_gw-fig-2/ (pristupljeno 07.07.2019)

3.2.1. OSNOVNI POKAZATELJI CAN-a

Tablica 4: Osnovni pokazatelji o zemljama članicama integracije ANDEAN

DRŽAVA	POVRŠINA u km²	STANOVNIŠTVO u mil. (2017. god)	BDP po stanovniku USD (2018.god)	STOPA INFLACIJE u % (2018.god)	STOPA NEZAPOSLENOSTI u % (2018.god)	FDI u mil. USD (2018.god)	UVOZ u mlrd. USD (2017. god)	IZVOZ u mlrd. USD (2017. god)
<u>Bolivija</u>	1.099.000	11,05	2559.51	2.3	4	255 082*	9.4	8.08
<u>Ekvador</u>	283.560	16,62	5185.09	-0.2	3.7	1 401	19.3	19.3
<u>Kolumbija</u>	1.142.000	49,07	7698.40	3.2	9.7	11 010	44.3	39.1
<u>Peru</u>	1.285.000	32,17	6453.92	1.3	6.7	6 175	38	44.8

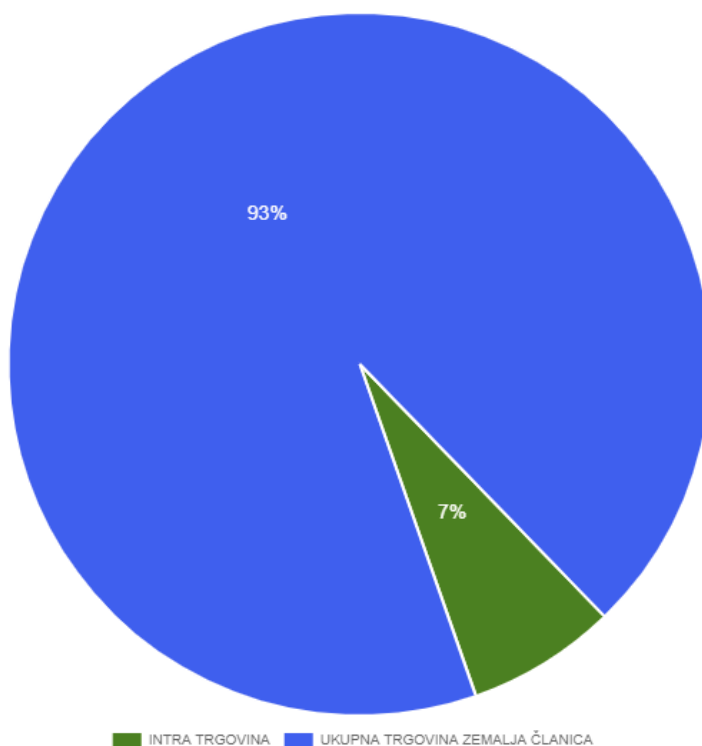
Izvor: Obrada autora prema podacima sa www.tradingeconomics.com, OECD : FDI Figures-Latin America www.oecd.org , IMF: unemployment rate and inflation rate www.imf.org

*Podaci za Boliviju za FDI u 2018. god se odnosi na tisuće

3.2.2. TRGOVINSKI TIJEKOVI CAN-a

S ciljem formiranja jedinstvenog tržišta i uklanjanja barijera među zemljama članicama pokrenulo se regionalno integriranje za koje se smatralo da će otvoriti nova radna mjesta, smanjiti upotrebu droge i iskorijeniti siromaštvo. Nakon što su države shvatile da su vrlo ovisne o vanjskim izvorima, prekinuli su uvoznju strategiju i počeli provoditi otvoreni regionalizam. Ova politika se temeljila na poticanju razmjene među članicama, konkurentnosti i sl. Godine 1992. započinje proces formiranja slobodnog trgovinskog područja, a već godinu dana nakon, odobreno je korištenje zajedničkih carinskih stopa prema zemljama ne članicama.

Grafikon 5: Udio intra-trgovine u ukupnoj trgovini zemalja članica u % 2018. godine

Izvor: Obrada autora prema podacima koji su dostupni na UNCTAD-u <https://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx?ReportId=24397> (pristupljeno 02.09.2019)

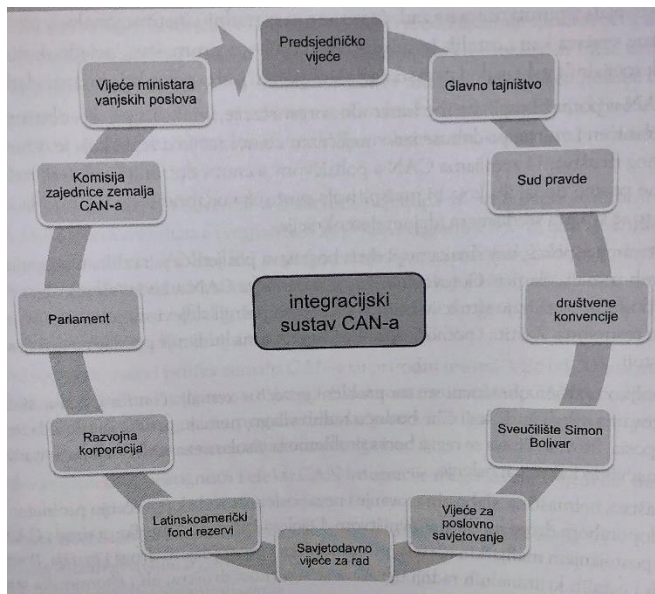
Nadalje, ovo udruženje konstantno ulaže napore u održavanju odnosa sa drugim udruženjima, osobito sa EU. Godine 2004. potpisan je sporazum između EU i CAN-a

koji uključuje slobodnu trgovinu između tih regija. Također udruženja MERCOSUR i CAN zajedno surađuju na tome da liberaliziraju trgovinu među zemljama članicama.

3.2.3. INSTITUCIONALNA STRUKTURA CAN-a

Institucionalni okvir unutar ovog udruženja se sastoji od više tijela koja su zadužena za određeni djelokrug i donošenje odluka. Osmišljen je sustav, za nadzor procesa i koordiniranje rada svih dijelova udruženja, koji bi trebao olakšati integraciju.

Slika 4 : Institucionalni okvir CAN-a

Izvor: Grgić, M., Bilas, V., Franc, S., (2012.) *Regionalne ekonomske integracije u svijetu*, Zagreb, Sinergija nakladništvo d.o.o. str 155.

Institucionalni okvir se sastoji od:²¹

1) Predsjedničko vijeće – koordinira integracijske napore,

2) Vijeće za vanjske poslove - političko tijelo CAN-a, zaduženo za provedbu ciljeva i osmišljavanje vanjske politike integracija, sklapanje sporazuma, nadzor djelovanja Tajništva

3) Komisija – donosi, implementira, i procjenjuje politike integriranja, sazivaju sastanke gdje se raspravlja o pitanjima integracija

²¹ Andean Community, dostupno na :

www.mea.gov.in/Portal/ForeignRelation/Andean_Community_09_02_2106.pdf

4) Parlament – predstavlja glas stanovništva, predlaganje programa koji su od zajedničkog interesa

5) Tajništvo – izvršno tijelo, ima ovlasti davanja prijedloga Vijeću ministara vanjskih poslova

6) Sud pravde – brine za pravilno tumačenje svih zakona i njihovo jednako primjenjivanje

Ostala tijela koja su nadopuna ovim glavnima jesu: Vijeće za poslovno savjetovanje, Razvojna korporacija Andeana koja potiče trgovinu i ulaganja, Savjetodavno vijeće za rad, Latinsko američki fond za rezerve koji nastoji uskladiti monetarnu i fiskalnu politiku, Savjetodavno vijeće doseljenika, Sveučilište Simon Bolivar.

3.2.4. OSNOVNI PROBLEMI CAN-a

Iako je ova integracija bila jedna od važnijih 70-ih i 80-ih godina prošlog stoljeća, u današnje doba njezina važnost opada. Proces reforme je započet u zemljama članicama, no ostvareni rezultati nisu dovoljni da bi pratili trendove vodećih zemalja. Ekonomska situacija također nije baš najbolja, a stanje infrastrukture, koja je potrebna za razvoj trgovine, nije zadovoljavajuće. Također potrebno je i dalje poticati trgovinsku liberalizaciju i razmjenu sa ostatkom svijeta, no pripaziti da pritom nadomjestite gubitak novaca koji bi inače dobivali od carina. Jedan od glavnih problema je siromaštvo i nejednakosti u društvu, koje ograničavaju i onemogućuju daljnji napredak ovih država. A upravo neimaština i siromaštvo su ti koji vode ka povećanju stope kriminala. Ovaj dio Latinske Amerike je poznat po tome što ima jako puno mafijaških kartela koji koriste drogu kao glavni izvor prihoda čime se povećava stopa kriminalnih aktivnosti. Latinska Amerika i Karibi su predvodnici u visokim stopama kriminala i nasilja. Gotovo pola stanovništva CAN-a živi u uvjetima koji nisu dovoljni niti za preživljavanje, a obrazovanje u državama članicama je vrlo loše, što svakako ograničava daljnji razvoj ovih država.²²

²² Chelala, C., Public health challenges in Latin America and the Caribbean dostupno na : www.counterpunch.org

3.2.5. IZAZOVI RAZVOJA CAN-a

Prvenstveno je potrebno razvijati i osmišljavati programe koji će se boriti protiv siromaštva i kriminala, kako bi ove države mogle započeti proces transformiranja u razvijenije države svijeta, no na tome je potrebno jako poraditi. Potrebno je i dalje poticati trgovinsku liberalizaciju i ukidanje carina. Zemlje CAN-a moraju težiti tome da stvaraju saveze sa drugim integracijama, kako bi poboljšali svoju povezanost sa ostatkom svijeta i eventualno povećali razmjenu koja može voditi ka povećanju kvalitete života te moraju voditi računa o infrastrukturi, kao ključnom čimbeniku uspješnosti integracija i razmjena.

3.3.MERCOSUR

Zajedničko tržište Južne Amerike nastaje kao posljedica udruživanja zemalja u LAFTA-u te kasnije u LAIA-u. Ovo udruženje se prostire na površini većoj od 14,869,775 km² sa puno različitih ekosistema, bio raznolikosti i velikog broja raznih kultura, te se smatra da je ekonomija ovog udruženja 5. najveća na svijetu.²³

Godine 1986. Argentina i Brazil su potpisale Program integracije i ekonomske suradnje koji se sastojao od stvaranja zajedničkih programa na području biotehnologije i kretanja kapitala, a toliko su dobro međusobno funkcionirali da su 1988. godine odlučili potpisati sporazum o integraciji, suradnji i razvoju. Zbog sklapanja svih tih sporazuma, okolne zemlje (Urugvaj i Paragvaj) su se zabrinule da će ta trgovina između tih zemalja uzrokovati ekonomsku izolaciju i onda su odlučili da će i oni pristupiti ovim sporazumima što u konačnici dovodi do sklapanja MERCOSUR-a.²⁴ Sklapanje MERCOSUR-a je nastalo kao posljedica potpisivanja Sporazuma iz Asunciona 1991. godine, a članice su Argentina, Brazil, Urugvaj, Paragvaj, a Venezuela je bila član do suspendiranja 2016. godine. Također unutar ovog udruženja djeluju i pridružene članice: Bolivija, Čile, Kolumbija, Ekvador, Gvajana, Peru i Suriname, a status promatrača imaju Novi Zeland i Meksiko. Ove pridružene članice imaju smanjene carine prilikom razmjene dobara sa zemljama članicama, no nemaju slobodan pristup njihovom tržištu i mogućnost sudjelovanja u glasovanju.

Cilj je stvaranje slobodno trgovinskog područja, pa carinske unije i u konačnici zajedničkog tržišta. Nadalje eliminirati sve carinske i ne carinske barijere na tijek proizvoda i proizvodnih čimbenika, implementirati zajedničke vanjske carine i harmonizirati brojne makroekonomske politike među svojim članicama.²⁵

Inicijalno zamišljen kao isključivo ekonomski projekt, MERCOSUR je kasnije integrirao i druge elemente: klauzula o demokraciji, koordinacija vanjskih politika, domaća sigurnost te suradnja u području sudstva i obrazovanja²⁶

²³ O MERCOSUR-u : <https://www.mercosur.int/en/about-mercocur/mercocur-in-brief/> (pristupljeno 9.7.2019)

²⁴ Bilas, V., Grgić, M., Franc, S., op.cit. str 126

²⁵ Leipziger, D.M., Frischtak, C., Kharas, H.J., Normand, J.F, *Mercosur: Integration and Industrial Policy*. The WorldEconomy 20 (5), 1997. godine, str. 585-603

²⁶ Bilas, V., Grgić, M., Franc, S., op.cit. str. 128

3.3.1. OSNOVNI PODACI O MERCOSUR-U

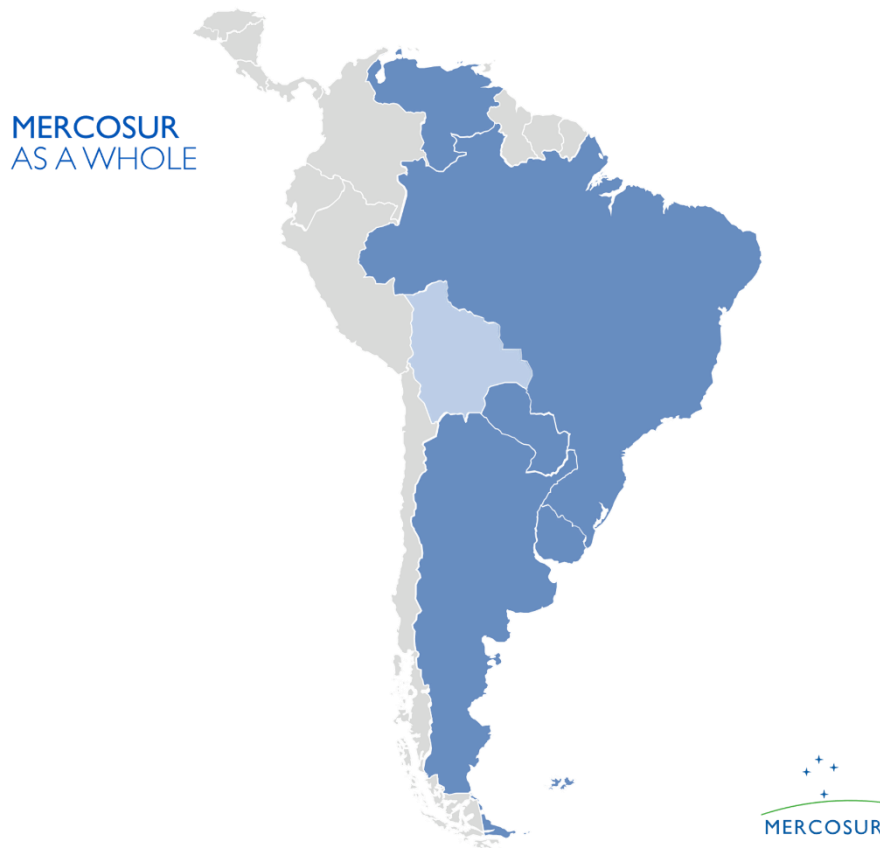
Tablica 5: Osnovni podaci o državama članicama MERCOSUR-a

DRŽAVA	POVRŠINA u km ²	STANOVNIŠTVO u mil (2017.god)	BDP po stanovniku u USD (2018.god)	STOPA INFLACIJE u % (2018.god)	STOPA NEZAPOSLENOSTI u % (2018.god)	FDI u mil. USD (2018.god)	UVOZ u mlrd. USD (2017.god)	IZVOZ u mlrd. USD (2017.god)
<u>Argentina</u>	2.780.000	44,27	10 040.13	34.3	9.2	12 162	66.5	59.2
<u>Brazil</u>	8.516.000	209,3	11 026.24	3.7	12.3	61 223	140	219
<u>Paragvaj</u>	406.752	6,811	5 394.46	4	5.6	-*	12	6.82
<u>Urugvaj</u>	176.215	3,457	14 617.50	7.6	8	2 443	9.7	8.85
<u>Venezuela</u>	916.445	31,98	14 025.36	929 789.5	35	-*	9.1	27.8

Izvor: Obrada autora prema podacima sa www.tradingeconomics.com , OECD : FDI Figures-Latin America www.oecd.org , IMF: unemployment rate and inflation rate www.imf.org

*Podaci za Paragvaj i Venezuelu za FDI u 2018. god nije dostupan

Slika 5 : Prikaz MERCOSUR zemalja

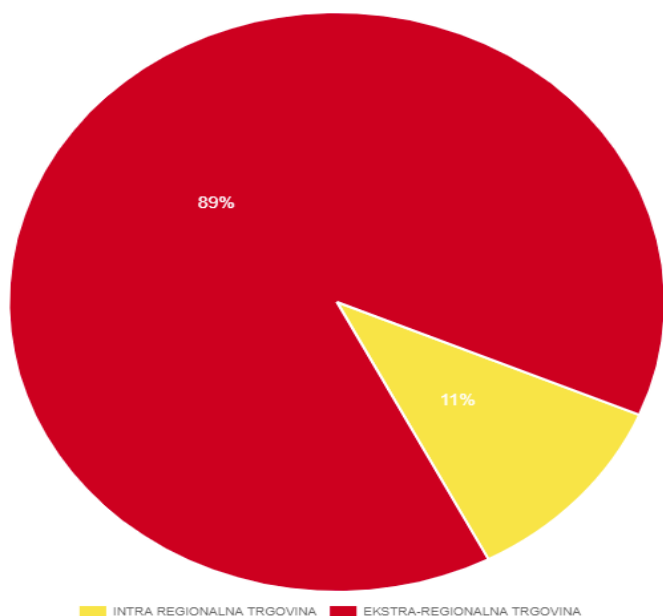

Izvor: MERCOSUR dostupno na : www.mercosur.int (pristupljeno 9.7.2019)

3.3.2. TRGOVINSKI TIJEKOVI MERCOSUR-a

Oko 1990-ih godina, MERCOSUR počinje uvoditi nulte carine, koje su u nekim slučajevima, doveli do viših necarinskih barijera kako bi kompenzirali to smanjenje carina. Razina intra regionalne trgovine unutar MERCOSUR-a je relativno niska, a Brazil prednjači po udjelu u BDP-u.

Grafikon 6: Udio intra regionalne trgovine u ukupnoj trgovini zemalja članica u milijunima USD 2018.godine

Izvor: Obrada autora prema podacima sa UNCTAD-a, dostupni na : <https://unctadstat.unctad.org/wds/TableView/tableView.aspx?ReportId=24397> (05.09.2019)

Nakon krize u Argentini kasnih 1990-ih godina pao je obujam trgovine između Brazila i Argentine koja inače ima visok udjel u ukupnoj intra regionalnoj trgovini. Argentina je tu počela primjenjivati nekakve restrikcije na uvoz Brazilu. Kroz godine, nakon te krize, intra regionalna trgovina se počela oporavljati no i dalje postoje neravnoteže. Godine 2006. Brazil i Argentina su usvojili mehanizam koji dopušta primjenu carina kada iznenadan rast izvoza jedne zemlje, dovodi do problema u drugoj zemlji i s time je MERCOSUR prešao na carinsku uniju koja je u procesu konsolidacije, a koja ima značajke zajedničkog tržišta.²⁷

²⁷ Ministry of foreign affairs, MERCOSUR, (website): www.itamaraty.gov.br/en/politica-externa/intergracao-regional/6347-mercosur-en

3.3.3. INSTITUCIONALNI OKVIR MERCOSUR-a

Nakon uspostavljanja MERCOSUR-a sporazumom iz Asunciona 1991. godine, javlja se nadopuna dodatnim protokolom iz Oura Preta koji sadrži dio gdje su propisane institucije i njihov rad.

Institucionalna struktura MERCOSUR-a se sastoji od šest tijela:²⁸

- 1) Vijeće zajedničkog tržišta – najviše tijelo s moći političkog usmjeravanja i odlučivanja, odluke se donose konsenzusom
- 2) Grupa zajedničkog tržišta – izvršno tijelo, funkcije uključuju monitoring usklađenosti s sporazumima
- 3) Trgovinska komisija MERCOSUR-a – sastoji se od članova iz svake zemlje članice, a odgovorna je za trgovinske politike te integraciju
- 4) Zajednička parlamentarna komisija – tijelo koje služi za pomoć i povezivanje MERCOSUR-a i parlamenata članica, tijelo za suradnju
- 5) Ekonomski i socijalni konzultativni forum – tijelo koje predstavlja ekonomske i socijalne sektore zemalja članica
- 6) Administrativno tajništvo – osigurava operativnu potporu tijelima MERCOSUR-a

3.3.4. OSNOVNI PROBLEMI MERCOSUR-a

Siromaštvo se smatra glavnim problemom skoro svih Južno Američkih država, ograničeni resursi i nejednaka raspodjela zemlje, što u konačnici onemogućuje daljnji napredak ovih država. Nedovoljna je razina intra-regionalne trgovine te postoji nedostatak regionalnog vodstva.

Postavljanje ciljeva koji nisu u skladu sa mogućnostima, asimetrija u trgovinskim koristima za zemlje članice, te također nejednaka razvijenost zemalja članica. Postoje mnogo tenzija između samih država, Argentina-Urugvaj, Argentina-Brazil koje u konačnici vode lošoj povezanosti i ne funkcioniranju ovog udruženja.

²⁸ Keller, M., What is MERCOSUR?, 2012, (website): www.as-coa.org/articles/explainer-what-mercosur-0

Iako je MERCOSUR odigrao bitnu ulogu u integriranju 1990.-ih, kroz 2010-e ovo udruženje je doživjelo smanjenje međunarodne razmjene, a BDP je porastao tek nekih 1,5 % od 2008.godine.²⁹

3.3.5. IZAZOVI BUDUĆEG RAZVOJA MERCOSUR-a

Najveći izazov se može smatrati postizanje veće integracije te jednakosti među zemljama članicama.

Postoje četiri ključna trenda na koja članice MERCOSUR-a moraju pripaziti :³⁰

- 1) bilateralizam koji vodi SAD,
- 2) sve više nacionalne ekonomske politike,
- 3) visoke cijene robe,
- 4) novi i kompleksniji regionalni program rada.

Postoje također nekakve asimetrije kao npr. Nepodudaranje monetarnih, fiskalnih i politike deviznih tečajeva među zemljama članicama što može ugroziti stabilnost MERCOSUR-a. Zemlje članice također moraju poraditi na održivom dugoročnome ekonomskom rastu, normalnoj stabilnosti i fiskalnoj solventnosti.

Također, utvrđeno je da se monetarna unija unutar MERCOSUR-a ne može uspostaviti ubrzo, jer su zemlje vrlo zatvorene i njihovi devizni tečajevi se ne mogu uspješno fiksirati. Ključ razvoja je u obogaćivanju institucionalne strukture.

Iako je ovo udruženje započelo integracijom četiri država, nadali su se da je ovo samo početak udruživanja cijele Južne Amerike.

²⁹ Keller, M. , What is MERCOSUR? , 2012, (website): www.as-coa.org/articles/explainer-what-mercosur-0

³⁰ Ibidem, str 135

4.ZAKLJUČAK

Regionalne integracije su osmišljene upravo kako bi se smanjile razlike među državama i omogućile slobodan protok ljudi, kapitala, robe i usluga. Najčešće se regionalno integriraju one zemlje koje su geografski blizu i imaju koristi jedna od druge, no nije uvijek tako. Kao što je već napomenuto, države su se počele integrirati nakon drugog svjetskog rata, kako bi potaknuli razvoj najprije svoje, pa i ostalih država. Bitno je također da se razumiju učinci regionalnih integracijskih sporazuma, jer čim zemlja stupi u regionalnu integraciju, mora poštivati određena pravila kada sudjeluje u međunarodnoj i regionalnoj trgovini.

Europska unija se može smatrati najuspješnijom integracijom, jer je postigla najveću razinu povezanosti- ekonomsku uniju. Na području sjeverne Amerike prevladava NAFTA, na području južne Amerike MERCOSUR, a na Azijskom tržištu ASEAN.

Svakako je bitno naglasiti da regionalne integracije nemaju samo pozitivne učinke. Negativna strana se može ogledati u tome, ako su države unutar integracije različitih stupnja razvijenosti, one koje su manje razvijene mogu patiti jer ne mogu konkurirati inozemnim proizvodima, a veće države, one koje su više razvijene imaju veću moć.

Promatrajući razvitak današnjeg svijeta, tehnologije, porasta broja ljudi, svakako je za očekivati da će i broj regionalnih integracija rasti.

Zemlje Južne Amerike su povezane prostorom, no svaka od tih zemalja je drugačija. Unutar tog kontinenta možemo razlikovati klimu, kulturu i povijest razvoja koja u konačnici utječe na njihovo djelovanje unutar regionalnih integracija. Kod regionalnih integracija u Južnoj Americi kao najveći problem možemo istaknuti razlike u razvijenosti među državama. Sva udruženja imaju za cilj ukloniti barijere među državama članicama i olakšati protok robe i usluge. Također, nastoje raditi na tome da se poboljšaju odnosi i razmjena, ne samo među zemljama sa prostora Južne Amerike već i dalje, pogotovo sa SAD-om i EU. Zemlje Južne Amerike moraju težiti tome da uz stvaranje saveza sa drugim integracijama, kako bi poboljšali svoju povezanost sa ostatkom svijeta, moraju voditi računa o infrastrukturi, kao ključnom čimbeniku uspješnosti integracija i razmjena. Potrebno je povećati razinu intra-regionalne trgovine, ukloniti nedostatak regionalnog vodstva te postaviti ciljeve koji su u skladu sa mogućnostima država pojedinih integracija.

5.LITERATURA

Knjige:

- 1.Bogunović, A.,(2001.) *Ekonomске integracije i regionalna politika*, Zagreb, Mikrorad d.o.o.
- 2.Furtado, C. (1970.) *Economic development of Latin Amerika (historical background and contemporary problems)*, drugo izdanje, Cambridge University press.
- 3.Grgić, M. i Bilas, V. (2012.) *Teorija regionalnih ekonomskih integracija*, Zagreb, Sinergija nakladništvo d.o.o.
- 4.Grgić, M., Bilas, V., Franc, S., (2012.) *Regionalne ekonomске integracije u svijetu*, Zagreb, Sinergija nakladništvo d.o.o.
- 5.Kersan-Škabić,I., (2015.) *Ekonomija Europske unije*, drugo izdanje, Pula, Kerschhoffset Zagreb d.o.o.

Znanstveni članci i publikacije:

1. Acosta,J., *Regional Integration in South America: A Comprehensive Analysis Towards a New Wave of Integration* (2013.), The Florida state university college of social sciences & public policy.
2. Bilas, V. (2007.) *Regionalne ekonomске integracije i kretanje rada*, Ekonomski vjesnik br. 1 i 2 (20): 99 - 106, 2007
3. Bukša, D. *Integracijski procesi u svjetskom gospodarstvu i današnja pozicija Republike Hrvatske* (2003.) Zadar UDK 339:338(497.5), str 503-512, <https://hrcak.srce.hr/12112>
4. Drnas de Clement, Z. *Pravno institucionalni okvir MERCOSUR-a*, Pomorski zbornik 39 (2001) Rijeka, , str. 57-74, <https://hrcak.srce.hr/54327>
5. Sekur,T. (2013), *Gravitacijsko modeliranje regionalne disperzije FDI-a (CEFTA 2006.)* Vol.64, No,5., Ekonomski pregled, Str. 539-553 https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=162491
6. UNCTAD, Handbook of statistics 2018. dostupno na : <https://unctad.org/en/pages/PublicationWebflyer.aspx?publicationid=2297>

Internet izvori:

1. About MERCOSUR : <https://www.mercosur.int/en/> (pristupljeno 6.7.2019)
2. Encyclopedia Britannica: Andean Community :<https://www.britannica.com/topic/Andean-Community> (pristupljeno 25.6.2019)
3. European Commission Andean Community :
<http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/andean-community/> (pristupljeno 25.6.2019)
4. European Commission Mercosur: <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/mercosur/> (pristupljeno 25.6.2019)
5. OECD data: <https://data.oecd.org/> (pristupljeno 30.6.2019)
6. Statistički podaci o MERCOSUR-u: <https://estadisticas.mercosur.int/> (pristupljeno 6.7.2019)
7. Statistički podaci (površina, broj stanovnika, stopa inflacije, stopa nezaposlenosti, FDI, uvoz i izvoz) Trading economics :
www.tradingeconomics.com (pristupljeno 9.7.2019)
8. UNCTAD: www.unctad.org (pristupljeno 1.7.2019)
9. WTO: www.wto.org (pristupljeno 3.9. 2019)
10. World Bank data: <https://data.worldbank.org/> (pristupljeno 2.9.2019)
11. World trade statistical review 2018.
https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2018_e/wts18_toc_e.htm (pristupljeno 30.6.2019)

SAŽETAK

Proces regionalnog integriranja započinje kada zemlje odluče spojiti svoja tržišta kako bi uklonili carinske i necarinske barijere koje im omogućavaju slobodan protok roba, usluga, ljudi i kapitala. Motivi za integriranje mogu biti različiti, ekonomski ili politički. Stupanj integriranosti ovisi o tome koliko se zemlje žele integrirati i ukloniti granice. Ključno pitanje je također da li je to pozitivno ili negativno. Regionalne integracije u Južnoj Americi su bile potrebne u razdoblju poslije rata kako bi se države oporavile i krenule razvijati. Integracije koje su obrađene u ovom radu su LAFTA, Zajednica zemalja ANDEAN te MERCOSUR.

Integracija LAFTA-e konačnici nije uspjela jer su zemlje članice bile različito razvijene. Iako je osmišljen ugovor koji bi uskladio razvijenosti, nije uspješno proveden.

Zajednica zemalja ANDEAN je osnovana sa ciljem poticanja razmjene dobara i usluga među zemljama članicama, no trebalo im je više od 35. godina da uspješno realiziraju zonu slobodne trgovine. Ova integracija konstantno ulaže napore u poboljšanju odnosa sa drugim integracijama. Ekonomska situacija u zemljama članicama nije baš najbolja, a potrebno je poraditi na infrastrukturi koja je ključ prilikom razmjene.

MERCOSUR kao najbitnija regionalna integracija prostora Južne Amerike se suočava sa problemom niske intra regionalne trgovine, no vrlo dobro razvijenom izvan regionalnom trgovinom. Kao i ostale države Južne Amerike javlja se problem siromaštva i nejednake razvijenosti među državama članicama no zahvaljujući daljnjem razvoju tehnologiju, može se očekivati i da će te države ubrzo povećati svoju razvijenost. MERCOSUR i dalje kontinuirano radi na tome da održava i stvara odnose sa integracijama izvan kontinenta.

Ključne riječi: carinske i ne carinske barijere, BDP, regionalne integracije, LAFTA, ANDEAN, MERCOSUR, intra regionalna trgovina

SUMMARY

The process of regional integration begins when countries decide to merge their markets to remove customs and non-tariff barriers that allow them to move goods, services, people and capital freely. The motives for integration may be different, economic or political. The degree of integration depends on how much the countries want to integrate and remove borders. The key question is also whether the outcome is positive or negative.

Regional integration in South America were needed in the post-war period, for countries to recover and to move on. The integrations discussed in this paper are LAFTA, the ANDEAN Community, and MERCOSUR.

The integration of LAFTA integration failed because the Member States were differently developed. Although a contract was designed to harmonize this development, it was not successfully implemented.

The ANDEAN Community was established with the aim of promoting the exchange of goods and services between Member States, but it took them more than 35 years to successfully implement the Free Trade Area. This integration is constantly making efforts to improve relationships with other integrations. The economic situation in the Member States is not very good, and it has become a necessity to work on the infrastructure because that is the key to the change.

MERCOSUR as the most important regional integration of the South American territory, faces the problem of low intra-regional trade, but very well developed outside regional trade. Like other countries in South America, there is a problem of poverty and unequal development among Member States, but thanks to further development of technology, it can be expected that these countries will soon increase their development. MERCOSUR continues to continuously maintain and build relationships with integrations across the continent.

Key words: customs and non-tariff barriers, GDP, regional integrations, LAFTA, ANDEAN, MERCOSUR, intra regional trade

POPIS TABLICA, GRAFIKONA I SLIKA

POPIS TABLICA

Tablica 1. Glavni tipovi ekonomskih integracija ovisno o dubini integracije.....	5
Tablica 2. Prikaz najpoznatijih ekonomskih integracija ovisno o dubini integracije.....	8
Tablica 3. Osnovni pokazatelji o državama članicama LAFTA-e.....	18
Tablica 4. Osnovni pokazatelji o zemljama članicama integracije ANDEAN.....	25
Tablica 5. Osnovni pokazatelji o državama članicama MERCOSUR-a.....	35

POPIS GRAFIKONA

Graf 1. Evolucija sklapanja regionalnih integracija u svijetu između 1948-2019.....	6
Graf 2. Uključenost zemalja u RTA po regijama.....	12
Graf 3. Struktura izvoza u regionalnim trgovinskim sporazumima u 2017. godini.....	13
Graf 4. Razmjena dobara (uvoz i izvoz) 2017. godine za zemlje članice ANDEAN-a top pet trgovinskih partnera.....	27
Graf 5. Udio intra-trgovine u ukupnoj trgovini zemalja članica ANDEANA u mil. USD 2018. god.....	30
Graf 6. Udio intra-trgovine u ukupnoj trgovini zemalja članica MERCOSUR-a u mil. USD 2018. god.....	37

POPIS SLIKA

Slika 1. Prikaz regionalnih integracija u svijetu.....	10
Slika 2. Glavni izvozni produkti u svijetu 2017. godine.....	16
Slika 3. Prikaz zemalja članica CAN-a.....	25
Slika 4. Institucionalni okvir CAN-a.....	31
Slika 5. Prikaz MERCOSUR zemalja.....	36

